Vocabulari d'arquitectura

Llenguatges Específics
Sèrie Menor, 10

Vocabulari d'arquitectura

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CIÈNCIA
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
COLOMAR EDITORS

FITXA CATALOGRÀFICA RECOMANADA

VOCABULARI d'arquitectura.— València: Generalitat Valenciana, Conselleria d'Educació i Ciència - Colomar Editors, 1993.— .— (Llenguatges Específics; Sèrie Menor, 10)
D.L.:
ISBN:

© D'aquesta edició: Generalitat Valenciana, Conselleria d'Educació i Ciència. Direcció General de Política Lingüística - Colomar Editors

ISBN:
Dipòsit legal:
Impressió:

PRESENTACIÓ

Amb aquesta col·lecció de diccionaris, la Generalitat i les universitats valencianes volen contribuir a augmentar la presència del valencià en l'àmbit universitari. Es tracta d'una iniciativa tendent a facilitar a alumnes i professors l'assimilació del vocabulari bàsic de les diverses disciplines científiques que constitueixen la matèria curricular dels nivells superiors de l'ensenyament.

Al recer d'aquesta idea, la col·lecció s'ha dissenyat amb un format de butxaca, perquè siga una eina de consulta fàcil, que puga acompanyar els usuaris en les seues tasques de cada dia, resolent-los alguns dels problemes que es presenten fent classe, prenent apunts, etc.

Partint de la nostra realitat sociolingüística, i a fi de donar la màxima utilitat a aquests llibrets, la selecció de paraules s'ha fet des d'una doble perspectiva. En primer lloc, s'ha volgut, és clar, que hi estigueren el màxim nombre de paraules que conformen el vocabulari bàsic de cada matèria; i, en segon lloc, s'ha intentat també introduir-hi aquells mots que, per les diferències existents entre el castellà i el valencià, podien aportar una informació particularment profitosa per a evitar les interferències que inevitablement es produeixen pel contacte entre les llengües.

Jesús Huguet i Pascual
Director general de Política Lingüística

ABREVIATURES UTILITZADES

adj.	adjectiu	*m.*	substantiu masculí
Cast.	castellà	*pl.*	plural
esp.	especialment	*sing.*	singular
f.	substantiu femení	*v. tr.*	verb transitiu

A

accés [*pl. -essos*] *m.* Porta, trapa, escala, que permet arribar a algun lloc.
• *Cast.* acceso.

adreçar *v. tr.* Donar una passada de guix o de morter a una paret i allisar-la abans d'emblanquinar-la.
• *Cast.* enfoscar.

afonament *m.* Caiguda d'un sostre, un edifici, convertint-se en runa.
• *Cast.* hundimiento.

aïllant *m.* Allò que separa un medi d'un altre.
• *Cast.* aislante.

albelló *m.* Canal o conducte per a donar eixida a les aigües brutes.
• *Cast.* albañal.

alçària *f.* Allò que un cos té d'alt, dimensió d'un cos en direcció vertical.
• *Cast.* altura.

alcova *f.* Cambra menuda que dóna a una altra de més gran o una de les parts en què és dividida una cambra destinada a contenir un o més llits.
• *Cast.* alcoba.

algeps *m.* Material per a la construcció obtingut per calcinació de sulfat de calci deshidratat.
• *Cast.* yeso.

altura *m.* Distància vertical d'un punt a la superfície de la terra o a qualsevol altre punt de comparació.
• *Cast.* altura.

ampit *m.* **1.** Paret que

arriba aproximadament a l'alçària del pit i que serveix de protecció. **2.** Replà que formen les parets al nivell del travesser inferior de les finestres.
• *Cast.* **1.** pretil, antepecho. **2.** alféizar.

ancoratge *m.* Giny que serveix per a lligar fortament dos elements constructius, especialment el que serveix per a evitar desplaçaments horitzontals.
• *Cast.* anclaje.

androna *f.* Albelló.
• *Cast.* albañal.

aparellador -a *m.* i *f.* Professional del ram de la construcció que supleix l'arquitecte en la vigilància de les obres i comprova la correcta execució de les previsions dels plans.
• *Cast.* aparejador -a.

apuntalament *m.* Estructura formada per un conjunt de puntals que són col·locats a mesura que hom fa una excavació i que serveix per a aguantar les parets i evitar afonaments.
• *Cast.* apuntalamiento.

arc *m.* Estructura arquitectònica que, mitjançant l'ús deformes corbades, serveix per a cobrir un espai.
• *Cast.* arco.

arcbotant *m.* Element constructiu característic de l'arquitectura gòtica que transmet l'empenta de la volta de la nau central als contraforts.
• *Cast.* arbotante.

arena *f.* Conjunt de partícules que prové de la desagregació de roques cristal·lines.
• *Cast.* arena.

aresta *f.* Intersecció de la volta amb el mur o amb una altra volta.
• *Cast.* arista.

argila *f.* Roca pulveru-

lenta d'aluminosilicat que, barrejada amb aigua, permet pastar-se i adquirir forma.
• *Cast.* arcilla.

àrid *m.* Part granular en la composició del formigó, i en general material compost per grans.
• *Cast.* árido.

argamassa *f.* Morter fet amb calç, arena i aigua.
• *Cast.* argamasa.

armadura *f.* **1.** Conjunt de barres de ferro que formen l'esquelet d'un peça de formigó armat i que resten submergides dins la massa de formigó. **2.** Encavallada, preferentment de ferro, que suporta la coberta d'un edifici.
• *Cast.* armazón.

arquitecte -ta *m.* i *f.* Professional que dissenya els plans per a fer els edificis i en dirigeix i controla la construcció.
• *Cast.* arquitecto -ta.

arquitrau *m.* Carreu tallat en forma de paral·lelepípede que descansa directament sobre el capitell d'una columna.
• *Cast.* arquitrabe.

arrebossar *v. tr.* Cobrir el parament vertical d'una paret amb una capa d'argamassa.
• *Cast.* revocar, enlucir.

assentament *m.* Moviment de descens que fan les terres i els fonaments els pilars o les parets d'una construcció a mesura que van rebent el pes de les construccions que suporten.
• *Cast.* asiento.

àtic *m.* Pis elevat d'un edifici, situat per damunt de la cornisa que acostuma a coronar la façana, el qual resta reculat del carrer en

relació amb la façana.
• *Cast.* ático.

atovó *m.* Peça de construcció feta amb argila o fang que és assecada al sol.
• *Cast.* adobe.

atri *m.* **1.** Pati interior, generalment voltat de pòrtics. **2.** Espai cobert que serveix d'accés a un teatre i a d'altres edifics públics.
• *Cast.* atrio.

atrompetat -ada *adj.* Que té forma de trompeta.
• *Cast.* abocinado -da.

B

badall *m.* Fissura que es produeix en un material de revestiment o en un element estructural quan, en assecar-se, s'encongeix.
• *Cast.* grieta *f.*

baixant *m.* Conducte de forma cilíndrica per on circula l'aigua bruta i de pluja des de les cases fins als clavegueerons.
• *Cast.* bajante.

baixos *m. pl.* Part baixa d'un edifici.
• *Cast.* bajo *m. sing.*

balcó *m.* Obertura de l'alçada d'una porta, o més alta encara, feta a la paret d'un edifici per a il·luminar-ne i ventilar-ne l'interior.
• *Cast.* balcó.

balustre *m.* Columneta tornejada adornada amb motlures, de terrissa, de pedra, etc., que serveix per a formar baranes de balcó, de terrat, d'escala, etc.
• *Cast.* balaustre.

barana *m.* Construcció que voreja un balcó, un terrat, una plataforma qualsevol, un pont, etc., la qual s'eleva del sòl fins a una alçària tal que la seua vora superior pot servir de passamà o ampit.
• *Cast.* barandilla.

barandat *m.* Paret prima formada generalment per rajoles posades de cantell i que normalment no suporta cap pes.

• *Cast.* tabique.

bastida *f.* Construcció provisional feta amb taulons o tubs de ferro que suporta plataformes de treball per a fer accessibles als obrers els llocs on han de treballar.

• *Cast.* andamio *m.*

batent *m.* Fulla d'una porta o d'una finestra.

• *Cast.* hoja.

biga *f.* Peça, generalment prismàtica, que serveix per a suportar càrregues que no graviten directament sobre una paret o un pilar.

• *Cast.* viga.

bigueta *f.* Biga menuda, metàl·lica o de formigó, especialment la que, en un sostre amb revoltons, els sosté.

• *Cast.* vigueta.

bimbell *m.* Obra de rajola adherida verticalment a una paret per a protegir-ne de la pluja el junt amb un terrat o una coberta.

• *Cast.* vierteaguas.

bloc de cases Conjunt d'edificis contigus (amb parets mitgeres o comunes) que, disposats segons unes alineacions preestablertes, constitueixen una illa urbana.

• *Cast.* bloque de viviendas.

bol *m.* **1.** Roca disgregada de dimensió molt variable i generalment arredonida per l'erosió. **2. bol erràtic** Bol submergit en una altra mena de terreny.

• *Cast.* **1.** bolo. **2.** bolo errático.

bolquet *m.* Caixó amb una sola roda a la part anterior i dos mànecs en la posterior, per a transportar calç, pedres, maons, etc.

• *Cast.* carretilla *f.*

buc *m.* **1.** Conjunt de les parets i la teulada que

limiten l'espai que ocupa una casa. **2.** Caixa o conjunt de parets que limiten una escala i li fan de suport. • *Cast.* caja.

C

cabiró *m.* Biga mitjana o xicoteta que forma el pendent de la teulada i suporta els llistons.
• *Cast.* cabrio.

calç *m.* Òxid de calci impur, obtingut per escalfament de la calcària a alta temperatura.
• *Cast.* cal.

calcària *f.* Roca sedimentària que conté més d'un 50% de carbonat càlcic.
• *Cast.* caliza.

cambra *f.* **1.** Habitació, local, peça, d'una casa. **2.** *esp.* Habitació destinada a dormir o per a l'ús d'una persona o de diverses.
• *Cast.* **1.** cuarto, habitación. **2.** dormitorio.

canonada *f.* Conducte de forma tubular destinat al transport de fluids i eventualment de matèries granulars i pulverulentes.
• *Cast.* tubería.

cantó *m.* Indret on es troben dues cares laterals.
• *Cast.* esquina *f.*, cantón, arista.

cantonada *f.* En l'encreuament de dues vies, angle format per dues façanes o dues parets d'un edifici.
• *Cast.* esquina.

capitell *m.* Element arquitectònic que corona generalment la part superior d'una columna.
• *Cast.* capitel.

carena *f.* Biga situada al llarg de l'aresta supe-

rior de certes teulades en la qual descansen les bigues disposades en pendent.
• *Cast.* lima.

carreu *m.* Pedra tallada en forma de paral·lelepípede rectangular i amb caires vius emprada en la construcció de murs, pilars, etc.
• *Cast.* sillar.

carretó *m.* Bolquet.
• *Cast.* carretilla *f.*

cartabó *m.* **1.** Instrument de fusta, de metall o de plàstic, en figura de triangle isòsceles rectangle, que serveix per a marcar angles rectes, de 45°, línies paral·leles, etc. **2.** Angle format pels vessants d'una teulada. **3.** Peça triangular de ferro que serveix per a reforçar els angles en les estructures metàl·liques.
• *Cast.* cartabón.

cel ras Revestiment d'un sostre que amaga els elements estructurals o determinades instal·lacions.
• *Cast.* cielo raso.

celobert *m.* Espai situat dins una edificació o entre edificacions que ventila les cambres immediates alhora que els dóna llum.
• *Cast.* patio de luces.

ciment *m.* Material pulverulent que, mesclat amb un líquid, esdevé adhesiu i capaç d'unir fragments o masses sòlids.
• *Cast.* cemento.

cintrell *m.* Corda o regle que serveix de guia en construir una volta o un arc.
• *Cast.* cintrel.

claraboia *f.* Lluerna.
• *Cast.* claraboya, tragaluz.

clavaó *f.* Sistema d'unió amb claus.
• *Cast.* clavazón.

claveguera *f.* Conducte subterrani per a recollir les aigües pluvials o fecals dels carrers i els edificis d'una població i conduir-les a la xarxa general de sanejament.
• *Cast.* alcantarilla.

clavegueram *m.* Conjunt de les clavegueres d'una població.
• *Cast.* alcantarillado.

clivella *f.* Badall.
• *Cast.* grieta.

coberta *f.* Artifici que, col·locat damunt un edifici, el protegeix de les inclemències del temps.
• *Cast.* cubierta.

colze *m.* Peça accessòria que serveix per a canviar la direcció general d'una canonada.
• *Cast.* codo.

confrontant *adj.* Contigu.
• *Cast.* colindante.

constructor -a *m.* i *f.* Persona que construeix.
• *Cast.* constructor -a.

contractista *m.* i *f.* Persona que per contracta executa una obra per al govern, una corporació, un particular.
• *Cast.* contratista.

contrafort *m* Pilar ixent que fa cos amb un mur i li serveix de reforç perquè resistisca a l'espenta de terres adossades, d'una volta, etc.
• *Cast.* contrafuerte.

contrapetja *f.* Part vertical del graó que correspon a la seua alçada.
• *Cast.* contrahuella.

corredor *m.* En un edifici, peça de pas, llarga i estreta.
• *Cast.* pasillo.

corretja *f.* Bigueta collocada horitzontalment, recolzada damunt dues encavallades o dues bigues, que serveix alhora de recolzament al cabirons per tal de

formar la coberta o teulada.
• *Cast.* correa.

corró de dilatació Cilindre sobre el qual descansa l'extrem d'una jàssera de grans dimensions, d'un pont, etc., que permet la lliure dilatació o contracció de la peça recolzada.
• *Cast.* rodillo de dilatación.

crestallera *f* Línia de teules posades sobre l'aresta que formen els dos aiguavessos de la teulada.
• *Cast* carenado *m.*

crugia *f.* Espai comprés entre dos murs de càrrega.
• *Cast.* crujía.

cruïlla *f.* Lloc on s'encreuen dos camins o més.
• *Cast.* encrucijada.

cuina *f.* Estança de la casa on es prepara i cou el menjar.
• *Cast.* cocina.

D

delineant *m.* i *f.* Persona que té per ofici dibuixar plans.
• *Cast.* delineante.

desfasament *m.* Falta de correspondència o ajust respecte a les condicions del moment.
• *Cast.* desfase.

dormitori *m.* Cambra destinada a dormir-hi.
• *Cast.* habitación.

dovella *f.* Bloc de pedra en forma de tascó per a formar arcs, voltes, etc.
• *Cast.* dovela.

drenatge *m.* Operació de llevar d'un terreny humit l'excés d'aigua fent que s'escórrega per canals, canonades, etc.
• *Cast.* drenaje.

E

edifici *m.* Qualsevol construcció d'una certa grandària, especialment monumental, destinada a habitació o altres usos, com una casa, un palau, un teatre, un temple, etc.
• *Cast.* edificio.

eixample *m.* Conjunt de cases i carrers nous amb què s'eixampla una població.
• *Cast.* ensanche.

empedrat *m.* Paviment constituït per pedres de forma i de dimensions variables.
• *Cast.* adoquinado, empedrado.

empostissat *m.* Soler, clos, cobert, etc., fet de posts.
• *Cast.* entablado.

encastar *v. tr.* Fixar una cosa en una altra fent-la entrar en part en un entrant o buit d'aquesta.
• *Cast.* empotrar.

encavallada *f.* Bastida feta amb combinació de cabirons i llates per efectuar una obra o reparació a una certa alçada.
• *Cast.* andamio.

encofrat *m.* Motle per a donar una forma determinada al formigó en pasta amb què se l'ompli.
• *Cast.* encofrado.

encreuament *m.* Intersecció de dues o més vies públiques.
• *Cast.* cruce.

enderroc *m.* Conjunt de materials provinents

d'una demolició.
• *Cast.* escombros *pl.*, derribo.

enduriment *m.* Procés que sofreix el ciment en adormir-se en el qual adquireix resistència mecànica.
• *Cast.* fraguado.

enguixar *v tr.* Revestir una paret, un sostre, etc., amb una capa de guix.
• *Cast.* lucir, enyesar.

enrajolat *m.* Paviment fet amb rajoles.
• *Cast.* alicatado, enladrillado.

entaulament *m.* Conjunt d'elements arquitectònics (arquitrau, fris i cornisa) que corona un edifici d'estil clàssic.
• *Cast.* entablamento.

entresol *m.* Pis a un nivell poc alt sobre el pla terreny, ordinàriament de sostre més baix i finestres més xicotetes que els altres pisos.
• *Cast.* entresuelo.

envà *m.* Barandat.
• *Cast.* tabique.

esbós [*pl. -ossos*] *m.* Primera forma imperfecta d'una composició artística.
• *Cast.* esbozo.

escaiola *f.* Pasta feta de guix i aiguacuit, amb la qual es construeixen figures o es revesteix alguna construcció, donant-li colors, imitant marbre o altres pedres, etcètera.
• *Cast.* escayola.

escaire *m.* Instrument de fusta, metall o plàstic en forma de triangle rectangle o constituït per dos regles perpendiculars formant una L, emprat per a traçar angles rectes, línies paral·leles, etc.
• *Cast.* escuadra *f.*

escala *f.* **1.** Pla inclinat que serveix per a passar

d'un nivell a un altre mitjançant la descomposició de la distància vertical en escalons adaptats a la mida d'una passa. **2.** Relació constant que hi ha entre una distància mesurada sobre un mapa o plànol i la distància corresponent mesurada sobre el terreny representat.

• *Cast.* **1.** escalera. **2.** escala.

escaló *m.* Cadascun dels trams en què es descompon un tram d'escala i que hom xafa en pujar-la o baixar-la.

• *Cast.* escalón, peldaño.

esquerda *f.* Badall.

• *Cast.* grieta.

estacada *f.* Conjunt d'estaques de fusta, de formigó, etc., que, clavades en un terreny poc consistent, n'augmenten la compacitat.

• *Cast.* empalizada.

F

façana *f.* Cara exterior de la paret d'un edifici.
• *Cast.* fachada.

fatxada *f.* Façana.
• *Cast.* fachada.

fibrociment *m.* Material obtingut en mesclar ciment pòrtland i xicotetes fibres d'amiant.
• *Cast.* fibrocemento.

filada *f.* Rengle horitzontal de rajoles, de maons, de carreus, etc., la superposició dels quals fa créixer en alçada una paret.
• *Cast.* hilada.

fonament *m. pl.* Basament de les parets i els pilars d'un edifici que resten enterrats i transmeten al terreny el pes de la construcció.
• *Cast.* cimientos.

forjat *m.* **1.** Armadura que serveix de suport a un sòl. **2.** Rebliment amb què es fan les separacions dels pisos d'un edifici.
• *Cast.* forjado.

formigó *m.* **1.** Material de construcció constituït per una barreja de grava, arena i ciment pòrland. **2. formigó armat** Formigó a l'interior del qual hom disposa armadures metàl·liques, destinades a resistir esforços de tracció o de flexió.
• *Cast.* **1.** hormigón. **2.** hormigón armado.

frontissa *f.* Conjunt de dues plaques de ferro o metall, a banda i banda d'un eix comú que els

permet girar.
• *Cast.* bisagra.

fumeral *m.* Xemeneia.
• *Cast.* chimenea.

fust *m.* Element sustentador de la columna, entre la base i el capitell.
• *Cast.* fuste.

G

galvanització *f.* Recobriment d'una peça metàl·lica amb una capa o bany de zinc, protegint-la contra la corrosió.
• *Cast.* galvanizado.

garatge *m.* Local destinat a guardar vehicles automòbils.
• *Cast.* garaje.

garbellar *v. tr.* Passar gra, arena, etc., pel garbell.
• *Cast.* cribar.

gelosia *f.* Cloenda feta de llistons encreuats que hom posa a les finestres perquè no entre l'esclat de la llum i que permet mirar sense ser vist des de l'exterior.
• *Cast.* celosía.

golfa [usat generalment en *pl.*] *f.* Espai comprés entre la teulada i el sostre més alt d'una casa, destinat a protegir-la del fred i de la calor del sol, el qual se sol aprofitar per als mals endreços.
• *Cast.* desván *m.,* buhardilla.

granit *m.* Roca ígnia intrusiva d'estructura granítica.
• *Cast.* granito.

graó *m.* Escaló.
• *Cast.* escalón, peldaño.

gratacel *m.* Casa de pisos que ateny una alçària molt superior a la normal.
• *Cast.* rascacielos.

graveta *f.* Grava menuda, de menys de 3 cm

de diàmetre.
• *Cast.* gravilla.

guix *m.* Algeps.
• *Cast.* yeso, escayola.

H

habitatge *m.* La casa o la part de la casa que un pot habitar. • *Cast.* vivienda.

I

illa (de cases) *f.* Conjunt d'edificacions contigües les unes a les altres, delimitat per tres o més carrers.
• *Cast.* manzana (de casas).

imposta *f.* **1.** Carreu o rengle de carreus, generalment motlurats i més ixents que la paret, sobre els quals descansa un arc o una volta. **2.** Faixa disposada a la façana d'un edifici a l'altura de cadascun dels pisos.
• *Cast.* imposta.

J

jàssera *f.* Biga grossa.
• *Cast.* jácena.

junta *f.* **1.** Espai estret entre dues peces d'una obra (rajoles, pedres, etc.), generalment ple d'un material d'unió. **2. junta vertical** Espai entre dues rajoles d'una mateixa filada.
• *Cast.* **1.** junta. **2.** llaga.

L

lavabo *m.* Habitació destinada a llavar-s'hi.
• *Cast.* aseo, cuarto de baño.

llamborda *f.* Pedra grossa i plana emprada generalment en pavimentació.
• *Cast.* adoquín *m.*

llar *f.* Lloc d'una casa amb paviment de pedra o d'atovons refractaris on hom fa foc per a escalfar-s'hi o per a cuinar, proveït de xemeneia de campana ampla per a l'eixida dels fums.
• *Cast.* hogar.

llenç *m.* Cadascuna de les façanes i parets d'un edifici.
• *Cast.* lienzo.

lligada *f.* Cadascun dels totxos, els maons, etc., que es deixen ixents a l'extrem d'una paret que es té la intenció d'allargar més tard, per tal que la unió de la part vella amb la nova no siga rectilínia.
• *Cast.* adaraja, endeja.

llinda *f.* **1.** Fusta o pedra travessera que clou la part posterior d'un portal o una finestra i que descansa sobre els muntants. **2.** Conjunt de tres pedres o més, sempre en nombre imparell, que clouen una obertura formant un arc pla.
• *Cast.* dintel *m.*

llindar *m.* **1.** Part inferior de l'obertura d'una porta, especialment la

d'entrada d'una casa. **2.** Fusta o pedra travessera situada a la part inferior d'una porta, a un nivell més alt que el sòl exterior.
• *Cast.* umbral.

lliscar m. Lluir.
• *Cast.* enlucir.

lluerna *f.* Obertura feta al sostre d'una habitació o a la part alta de la paret d'un soterrani, generalment vidrada, que serveix per a fer claror a l'interior.
• *Cast.* claraboya, tragaluz.

lluir *v. tr.* Estendre sobre una paret una capa molt prima de morter de calç o de ciment pòrtland, per tal d'obtenir una superfície molt llisa.
• *Cast.* enlucir.

M

maçoneria *f.* Obra feta amb pedres o maons, generalment lligats amb un material de cohesió (calç, ciment, etc.).
• *Cast.* mampostería, mazonería.

mainell *m.* Mena de columneta de fusta o pedra que divideix en dos el buit d'una obertura, com és ara un finestral gòtic o una finestra coronella.
• *Cast.* mainel, parteluz.

maniseta *f.* Taulellet.
• *Cast.* azulejo.

marbre *m.* Roca calcària, metamòrfica, cristal·lina, granular i de gra microscòpic, formada quasi totalment per grans de calcita agregats sense orientació, però sense deixar espais buits.
• *Cast.* mármol.

meitat *f.* Cadascuna de les dues parts iguals, o aproximadament iguals, en què és dividit un tot.
• *Cast.* mitad.

menjador *m.* Sala o habitació d'una casa destinada a menjar-hi.
• *Cast.* comedor.

mesura *f.* Valor numèric obtingut experimentalment com a resultat d'un mesurament consistent a comparar una magnitud amb una altra de la mateixa espècie elegida com a unitat, amb la finalitat d'establir unes relacions o la deducció d'unes conclusions.

• *Cast.* medida.

mènsula *f.* Element arquitectònic que reïx del parament d'un pla vertical i serveix per a sostenir alguna cosa.

• *Cast.* ménsula.

mesurament *m.* Acció de mesurar.

• *Cast.* medición *f.*

metre *m.* **1.** Unitat fonamental de longitud en el Sistema Internacional d'unitats (SI) i en el sistema mètric. **2. metre quadrat** Unitat de superfície, l'àrea d'un quadrat el costat del qual té un metre de longitud. **3. metre cúbic** Unitat de volum, el volum d'un hexàedre regular o cub la resta del qual té un metre de longitud.

• *Cast.* **1.** metro. **2.** metro cuadrado. **3.** metro cúbico.

mida *f.* Unitat de mesura amb exclusió de les de capacitat i de pes.

• *Cast.* medida.

mitgera *f.* Dit de l'element arquitectònic que és comú a dues propietats contigües.

• *Cast.* medianera.

mòdul *m.* Mida presa com a unitat d'una escala de proporcions per a una composició o distribució arquitectònica.

• *Cast.* módulo.

monolític -a *adj.* Fet d'una sola pedra.

• *Cast.* monolítico.

morter *m.* **1.** Material de construcció fet amb una mescla d'un conglomerat (calç, ciment o d'una barreja de tots dos), arena i aigua, que es pren o s'endureix en un cert temps. **2. morter bastard** Morter que utilitza com a aglomerant la calç i el ciment pòrtland.

• *Cast.* **1.** mortero. **2.**

mortero bastardo.

motle *m.* Peça amb una cavitat en la qual hom introdueix una substància en forma de pols, de pasta o líquida per tal que, en passar a l'estat sòlid, agafe la forma de la cavitat.
• *Cast.* molde.

motlura *f.* Element decoratiu, tirat, estret, que forma ixent i és de perfil uniforme.
• *Cast.* moldura.

mur *m.* Paret gruixuda que suporta el pes d'un edifici o que en limita verticalment l'interior.
• *Cast.* muro.

N

nau *f.* En un edifici, espai comprés entre parets, arcades o fileres de pilars o columnes.
• *Cast.* nave.

nínxol *m.* Concavitat practicada en un mur o en un retaule per posar-hi una estàtua o un gerro.
• *Cast.* nicho, hornacina.

nivell *m.* Instrument que permet comprovar l'horitzontalitat d'un pla o d'una línia o de determinar la diferència d'altura entre dos punts.
• *Cast.* nivel.

nivelleta *f.* Cadascun dels tres instruments, en forma de T, emprats en la construcció de camins i de carreteres i en l'esplanació del sòl, per a igualar pendents o anivellar terrenys.
• *Cast.* niveleta.

anivellar *v. tr.* **1.** Fer que la superfície (d'una cosa) esdevinga plana i horitzontal. **2.** Determinar les altures de diferents punts d'un tros de terra amb el nivell.
• *Cast.* nivelar.

nucli urbà *m.* Sector primitiu d'una ciutat al voltant del qual aquesta s'ha expandit.
• *Cast.* casco urbano.

nus *m.* Punt al qual concorren dues o més peces d'una armadura.
• *Cast.* nudo.

O

obertura *f.* Buit en una paret, en una construcció, per donar pas o fer entrar claror.
• *Cast.* vano, abertura.

oblic -iqua *adj.* Dit de les rectes i dels plans que no són perpendiculars ni paral·lels entre ells.
• *Cast.* oblicuo -cua.

obrer -a *m.* i *f.* Mestre d'obres, mestre de cases.
• *Cast.* albañil.

ogiva *f.* Arc acabat en punta en què els costats són dos arcs de cercle còncaus i simètrics que s'uneixen formant un angle curvilini.
• *Cast.* ojiva.

ordre arquitectònic Cadascun dels estils de construcció que es distingeixen pels diferents criteris de disposició dels elements arquitectònics fonamentals (columnes, capitells, entaulament).
• *Cast.* orden arquitectónico.

P

palafit *m.* Cadascun dels pals de fusta, ferro o ciment armat que s'afonen a terra i damunt els quals és construït un habitatge o un edifici.
• *Cast.* palafito.

paleta *m.* i *f.* Persona que treballa en la construcció o en la reparació d'edificis, etc., i posseeix un cert nivell de coneixements i d'experiència.
• *Cast.* albañil.

parcel·la *f.* Porció petita de terreny, normalment sobrant d'una altra de més gran que s'ha comprat, expropiat o adjudicat.
• *Cast.* parcela.

paredar *v. tr.* Construir les parets d'una casa, d'un edifici.
• *Cast.* tabicar, tapiar.

paredassa *f.* Paret mestra, especialment la que resta en peu a les ruïnes d'un edifici, d'una casa.
• *Cast.* paredón.

paret *f.* Obra de fàbrica alçada a plom fins a certa alçària, que serveix per a tancar un espai de terreny, per a formar les cares laterals d'una casa, d'una cambra, etc., per a sostenir la coberta d'una construcció, etc.
• *Cast.* pared.

partió *f.* Línia divisòria entre dues possessions, dos territoris, etc.
• *Cast.* linde *m.*

passamà *m.* Peça llarga

de fusta, de corda, de pedra, de metall, etc., per la qual hom pot passar la mà o agafar-s'hi en pujar una escala, etc.
• *Cast.* pasamano, barandilla.

pastar *v tr.* Mesclar convenientment els materials per a fer morter.
• *Cast.* amasar.

pavelló *m.* Construcció que s'eleva per damunt d'altres construccions contigües, aïllada en un pati, en un jardí, etc.
• *Cast.* pabellón.

paviment *m.* Revestiment de pedres, rajoles, parquet, producte bituminós, etc.
• *Cast.* pavimento.

pedrera *f.* Lloc d'on hom extrau pedres emprades en construcció o en obres públiques.
• *Cast.* cantera.

pèrgola *f.* Glorieta.
• *Cast.* cenador.

pis *m.* **1.** Cadascuna de les divisions horitzontals d'un edifici, cadascun dels compartiments superposats que el formen. **2.** Cadascun dels apartaments que, en un edifici, són llogats o venuts separadament, encara que siguen al mateix nivell. **3.** Paviment d'una habitació.
• *Cast.* piso.

pla *m.* Representació, sobre una superfície plana, de la disposició d'una ciutat, edifici, parc, etc.
• *Cast.* plano.

plànol *m.* Pla.
• *Cast.* plano.

polleguera *f.* Peça amb un ull o un clot pel qual passa i gira un piu o l'extrem d'un eix de rotació o d'un arbre d'una porta, d'una embarcació, d'un motor, etcètera.

• *Cast.* quicio.

porta *f.* Obertura feta o deixada expressament en una paret, un reixa, una tanca, etc., des del soler fins a una altura convenient, que permet d'entrar en una casa, un cambra, un clos, etc., o eixir-ne.

• *Cast.* puerta.

pòrtland *m.* Ciment de gran duresa, de color gris verdós i superfície molt llisa, utilitzat en la fabricació de ciment armat, pedra artificial, rajoles, canonades, etc.

• *Cast.* portland.

porxada *f.* **1.** Conjunt de porxos o de pòrtics. **2.** Part superior d'una casa o galeria lateral, amb arcades generalment sostingudes per columnes o per pilars.

• *Cast.* soportal.

porxo *m.* Espai cobert, limitat lateralment per columnes o pilars, adossat pel costat oposat al de les columnes a una façana.

• *Cast.* porche, soportal.

pou *m.* Excavació vertical i profunda, practicada en el sòl fins a trobar una capa aqüífera, generalment el mantell freàtic més pròxim a la superfície.

• *Cast.* pozo.

predi *m.* Heretat, solar o possessió immoble, sobretot la situada al camp.

• *Cast.* predio.

projecte *m.* Conjunt de plans i de documents explicatius que donen totes les dades tècniques i totes les vistes d'elements o de conjunt necessàries per tal que hom puga construir un edifici, un pont, etc., d'acord amb les instruccions de qui l'encarrega o segons un programa establert.

projectura *f.* Volada

d'una construcció, respecte a una façana, a una paret, etc.

• *Cast.* proyectura, vuelo *m.*

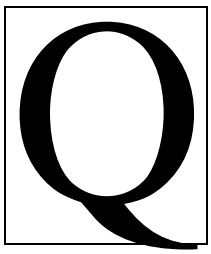

queixal *m.* Cadascuna de les peces de construcció, dels trossos de maó, etc., que hom deixa lateralment en una paret per tal de perllongar-la o d'encaixar-hi els d'una altra paret, en una cantonada, sense que hi haja cap discontinuïtat estructural.

• *Cast.* adaraja *f.*, endeja *f.*

R

ràfec *m.* Part de la teulada que sobreïx del pla d'una façana.
• *Cast.* alero.

rajola *f.* Peça de ceràmica de forma prismàtica i de poc gruix, generalment de secció quadrada o rectangular, però també hexagonal, etc., que és emprada per a fer paviments, cobrir parets, etc.
• *Cast.* ladrillo *m.*

rasa *f.* Excavació llarga i estreta feta al sòl per tal de posar els fonaments d'un edifici, estendre una canalització, etc.
• *Cast.* zanja.

rasant *f.* Projecció en alçat del perfil longitudinal d'una carretera, d'un carrer, etc.
• *Cast.* rasante.

rastell *m.* Filera de pedres que forma la vora de l'empedrat o vorera.
• *Cast.* bordillo.

rebedor *m.* Peça a l'entrada d'una casa, d'un pis, etc., on hom fa entrar i atén el qui hom no vol fer esperar fora.
• *Cast.* recibidor.

reble *m.* Conjunt de fragments de maó, de pedra, etc., eventualment barrejats amb morter, amb els quals s'omplin els buits entre pedres grosses en construir o en adobar un marge, una paret, etc.
• *Cast.* cascotes *pl.*

rebliment *m.* Acció d'omplir amb reble els

buits d'una paret, d'un camí, etc., per a aplanar-ne la superfície.
• *Cast.* relleno.

rebló *m.* Clavilla metàl·lica, generalment d'acer, relativament curta i proveïda d'una cabota, que serveix per a efectuar unions definitives de xapes o peces de poc gruix.
• *Cast.* remache.

rebost *m.* Lloc d'una casa on es guarden els comestibles.
• *Cast.* despensa *f.*

reculat *m.* Part extrema d'una motlura o d'una cornisa que forma colze o cantonera.
• *Cast.* retranqueado.

regle *m.* Instrument llarg i dret, de secció rectangular i generalment de poc gruix, emprat per a traçar línies rectes amb un llapis, un tiralínies, etcètera.
• *Cast.* regla *f.*

reixa *f.* Conjunt de barres, paral·leles o entrecreuades, que separen un ambient o protegeixen una obertura.
• *Cast.* reja.

relleu *m.* Ornament que sobreïx del pla que forma el fons.
• *Cast.* relieve.

repeu *m.* Regruix que reforça la base d'un mur, una columna o un altre element de construcció vertical.
• *Cast.* base, zócalo.

replà *m.* Cadascuna de les superfícies planes d'una escala construïdes davant les portes dels pisos o al cap del buc.
• *Cast.* rellano.

replanell *m.* Xicotet replà en un terreny costerut, en una escala.
• *Cast.* rellano, descansillo.

respirador *m.* Obertura

a través de la qual es renova l'aire d'un espai tancat o a través de la qual poden eixir els fums, els gasos, etc., produïts a l'interior d'una cavitat.
• *Cast.* respiradero.

respirall *m.* Respirador.
• *Cast.* respiradero.

revestiment *m.* Conjunt dels materials (empostissat, rajoles, peces de marbre o de pedra, etc.) amb què es cobreix una construcció o un element d'obra, per a adornar-lo, donar-li una solidesa més gran, etc.
• *Cast.* revestimiento.

revoltó *m.* Petita volta, de poca llum, que va d'una biga a una altra d'un sostre.
• *Cast.* bovedilla *f.*

S

sabata *f.* Peça, generalment de fusta, posada damunt un peu dret, una columna, etc., que suporta una biga o altre element horitzontal.
• *Cast.* zapata.

sòcol *m.* **1.** Membre arquitectònic ixent al peu d'una paret o d'un pilar, sota la base d'una columna, d'una estàtua, etc. **2.** Cos inferior de l'exterior d'un edifici i d'altres construccions que compensa el declivi i les irregularitats del terreny i permet elevar el basament a un mateix nivell.
• *Cast.* zócalo.

sòl *m.* Superfície feta artificialment amb la finalitat que s'hi puguen moure els homes i els animals o que servisca d'assentament a les coses.
• *Cast.* suelo.

sorra *f.* Arena.
• *Cast.* arena.

sostre *m.* Part interior d'una casa, d'una habitació o d'una altra construcció, que la limita per dalt (en oposició al sòl o paviment, que la limita per baix).
• *Cast.* techo.

soterrani *m.* Habitació, espai, recinte, situat per sota de la rasant del carrer.
• *Cast.* sótano.

subterrani -ània *adj.* Que és situat sota la terra.
• *Cast.* subterráneo -ea.

T

talús [*pl -ussos.*] *m.* Inclinació del parament d'un mur, d'un desmunt o d'un terraplé.
• *Cast.* talud.

tanca *f.* Reixa, estacada, bardissa, etc., amb què se circumda un espai de terreny, amb què es tanca una obertura.
• *Cast.* valla.

tancament *m.* Fase de la construcció d'una obra que consisteix a tancar les obertures amb portes i finestres.
• *Cast.* cerramiento.

tascó *m.* Peça de fusta, de ferro, etc., que serveix per a esberlar pedra, fusta, etc., per a fer forta una cosa dins una altra introduint-la en un interstici, etc.
• *Cast.* cuña *f.*

taulell *m.* Rajola fina, generalment quadrada o rectangular, que s'utilitza per a solar.
• *Cast.* baldosa.

taulellet *m.* Rajola menuda vidrada, de colors varis, que s'utilitza habitualment per a cobrir les parets de les cuines i les cambres de bany.
• *Cast.* azulejo.

terra *m.* Sòl, paviment, etc., sobre el qual s'està, es camina, etc.
• *Cast.* piso, pavimento.

terrassa *f.* Terrat.
• *Cast.* terraza.

terrat *m.* Coberta plana i lleugerament inclinada, sense teules, d'un edifici o d'una part

d'un edifici.
• *Cast.* azotea *f.*

terratzo *m.* Paviment format per còdols o trossos de marbre aglomerats amb ciment, amb la superfície polida.
• *Cast.* terrazo.

terreny *m.* Extensió de terra quant a la seua natura, els accidents, etcètera.
• *Cast.* terreno.

teula *f.* Cadascuna de les peces de terra cuita, generalment corbes i una mica més amples d'un extrem que de l'altre, que són unides les unes amb les altres de manera que formen sobre la coberta d'una casa o d'una altra construcció una superfície per la qual es puga escórrer l'aigua de pluja.
• *Cast.* teja.

teulada *f.* Coberta d'un edifici o d'una altra construcció feta de teules.
• *Cast.* tejado *m.*

tirant *m.* **1.** Biga horitzontal que uneix i manté immòbils dues parets paral·leles que tendeixen a desplomar-se. **2.** Peça horitzontal que en una armadura de coberta uneix els peus de cada dos elements verticals consecutius.
• *Cast.* tirante.

tornapunta *m.* Peça inclinada que, recolzada pel seu peu en una peça vertical i unida per la seua part superior a una peça horitzontal, les uneix, especialment per a transmetre a la primera una part de la càrrega de la segona.
• *Cast.* tornapunta *f.*, jabalcón *m.*

totxo *m.* Maó.
• *Cast.* ladrillo.

travessa *f.* Cadascuna de

les bigues que es posa per formar l'armadura triangular d'una teulada.
• *Cast.* traviesa.

travesser *m.* Peça de fusta, de ferro, etc., que va d'un costat a un altre d'un moble, d'una màquina, d'un aparell, d'una ferramenta, etc., travant les peces que van al llarg o de dalt a baix.
• *Cast.* travesaño.

trencallums *m. pl.* Mainell.
• *Cast.* parteluz.

trespol *m.* Sostre d'una habitació.
• *Cast.* techo.

V

ventalla *f.* **1.** Batent. **2.** Gelosia.
• *Cast.* **1.** hoja. **2.** celosía.

vèrtex *m.* Punt en què concorren els dos costats d'un angle.
• *Cast.* vértice.

vestíbul *m.* Peça d'una casa situada a l'entrada i que dóna accés a les peces interiors.
• *Cast.* vestíbulo.

vestidor *m.* Lloc destinat a vestir-se.
• *Cast.* vestuario.

vidre *m.* Làmina més o menys gruixuda de vidre que hom posa a les finestres, les portes, etc., per tal d'impedir el pas de l'aire, però no el de la claror.
• *Cast.* cristal.

vinclament *m.* Deformació de les parets, de les columnes i d'altres elements verticals o que treballen per compressió, quan suporten càrregues desproporcionades a la seua resistència.
• *Cast.* pandeo.

volada *f.* Part d'una obra de fàbrica o d'un element arquitectònic (baló, ràfec, etc.) que ix fora del mur que el sosté, sense tenir altre aguant.
• *Cast.* voladizo *m.*

voladís -issa *adj.* Que fa volada.
• *Cast.* voladizo -za.

volta *f.* Estructura arquitectònica corbada que cobreix un espai,

forma un sostre, sosté una graderia, etc., conformada amb elements que recolzen mútuament i exerceixen una pressió exterior suportada per parets, pilars, etcètera.
• *Cast.* bóveda.

vorada *f.* Rastell.
• *Cast.* bordillo *m.*

voravia *f.* Vorera.
• *Cast.* acera.

vorera *f.* Part lateral d'un carrer, d'un pont, etc., generalment més alta que la calçada, que és destinada al pas de la gent que va a peu.
• *Cast.* acera.

wàter *m.* Cambra de bany. • *Cast.* wáter.

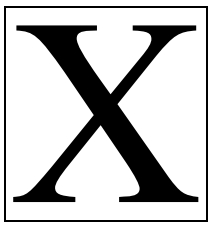

xalet *m.* Casa menuda, torre, generalment situada fora de la ciutat o als suburbis i envoltada de jardí.
• *Cast.* chalé.

xamfrà *m.* Cantonada constituïda per un pla que forma angles obtusos, especialment de 135°, amb cadascuna de les dues façanes que la determinen.
• *Cast.* chaflán.

xemeneia *f.* Conducte vertical que dóna eixida a l'exterior al fum i als productes de combustió d'una llar, o als gasos residuals d'una reacció química.
• *Cast.* chimenea.

VOCABULARI CASTELLÀ-VALENCIÀ

A

abertura obertura.
abocinado -da atrompetat -ada.
acceso accés.
acera voravia, vorera.
adaraja lligada, queixal.
adobe atovó.
adoquín llamborda.
adoquinado empedrat.
aislante aïllant.
albañal albelló, androna.
albañil obrer -a, paleta.
alcantarilla claveguera.
alcantarillado clavegueram.
alcoba alcova.
alero ràfec.
alféizar ampit.
alicatado enrajolat.
altura 1. alçària. **2.** altura.
amasar pastar.
anclaje ancoratge.
andamio 1. bastida. **2.** encavallada.
antepecho ampit.
aparejador -a aparellador -a.
apuntalamiento apuntalament.
arbotante arcbotant.
arcilla argila.
arco arc.
arena arena, sorra.
argamasa argamassa.
árido àrid.
arista aresta, cantó.
armazón armadura.
arquitecto -ta arquitecte

-ta.
arquitrabe arquitrau.
aseo lavabo.
asiento assentament.
ático àtic.
atrio atri.
azotea terrat.
azulejo taulellet, maniseta.

B

bajante baixant.
bajo baixos.
balaustre balustre.
balcón balcó.
baldosa taulell.
barandilla barana, passamà.
base repeu.
bisagra frontissa.
bloque de viviendas bloc de cases .
bolo 1. bol. **2. bolo erràtico** bol erràtic.
bordillo rastell, vorada.
bóveda volta.
bovedilla revoltó.
buhardilla golfes.

C

cabrio cabiró.
caja buc.
cal calç.
caliza calcària.
cantera pedrera.
cantón cantó.
capitel capitell.
carenado crestallera.
carretilla bolquet, carretó.
cartabón cartabó.
casco urbano nucli urbà.
cascotes reble.
celosía gelosia, ventalla.
cemento ciment.
cenador pèrgola.
cerramiento tancament.
cielo raso cel ras.
cimientos fonament.
cintrel cintrell.
claraboya claraboia, lluerna.

clavazón clavaó.
cocina cuina.
codo colze.
colindante confrontant.
comedor menjador.
constructor -a constructor -a.
contrafuerte contrafort.
contrahuella contrapetja.
contratista contractista.
correa corretja.
cribar garbellar.
cristal vidre.
cruce encreuament.
crujía crugia.
cuarto cambra.
cuarto de baño lavabo.
cubierta coberta.
cuña tascó.

CH

chaflán xamfrà.
chalé xalet.
chimenea xemeneia, fumeral.

D

delineante delineant.
derribo enderroc.
descansillo replanell.
desfase desfasament.
despensa rebost.
desván golfa.
dintel llinda.
dormitorio cambra.
drenaje drenatge.

E

edificio edifici.
empalizada estacada.

empedrado empedrat.
empotrar encastar.
encofrado encofrat.
encrucijada cruïlla.
endeja lligada, queixal.
enfoscar adreçar.
enladrillado enrajolat.
enlucir arrebossar, lliscar, lluir.
ensanche eixample.
entablado empostissat.
entablamento entaulament.
entresuelo entresol.
enyesar enguixar.
esbozo esbós.
escala escala.
escalera escala.
escalón escaló, graó.
escayola 1. escaiola. **2.** guix.
escombros enderroc.
escuadra escaire.
esquina 1. cantó. **2.** cantonada.

F

fachada façana, fatxada.
fibrocemento fibrociment.
forjado forjat.
fraguado enduriment.
fuste fust.

G

galvanizado galvanització.
garaje garatge.
granito granit.
gravilla graveta.
grieta badall, clivella.

H

habitación cambra, dormitori.
hilada filada.
hogar llar.
hoja batent, ventalla.
hormigón 1. formigó. **2. hormigón armado** formigó armat.
hornacina nínxol.
hundimiento afonament.

I

imposta imposta.

J

jabalcón tornapunta.
jácena jàssera.
junta junta.

L

ladrillo rajola, totxo.
lienzo llenç.
lima carena.
linde partió.
llaga junta.
lucir enguixar.

M

mainel mainell.
mampostería maçoneria.
manzana (de casas) illa (de cases).
mármol marbre.
mazonería maçoneria.
medianera mitgera.
medición mesurament.
medida 1. mesura. **2.** mida.
ménsula mènsula.
metro 1. metre **2. metro cuadrado** metre quadrat. **3. metro cúbico** metre cúbic.
mitad meitat.
módulo mòdul.
molde motle.
moldura motlura.
monolítico monolític -a.
mortero 1. morter. **2. mortero bastardo** morter bastard.
muro mur.

N

nave nau.
nicho nínxol.
nivel nivell.
nivelar anivellar.
niveleta nivelleta.
nudo nus.

O

oblicuo -ua oblic -iqua.
ojiva ogiva.
orden arquitectónico ordre arquitectònic.

P

pabellón pavelló.
palafito palafit.
pandeo vinclament.
parcela parcel·la.
pared paret.
paredón paredassa.
parteluz trencallums.
pasamano passamà.
pasillo corredor.
patio de luces celobert.
pavimento paviment, terra.
peldaño escaló, graó.
piso pis, terra.
plano pla, plànol.
porche porxo.
portland pòrtland.
pozo pou.
predio predi.
pretil ampit.
proyectura projectura.
puerta porta.

Q

quicio polleguera.

R

rasante rasant.
rascacielos gratacel.
recibidor rebedor.
regla regle.
reja reixa.
relieve relleu.
rellano replà, replanell.
relleno rebliment.
remache rebló.
respiradero respirador, respirall.
retranqueado reculat.
revestimiento revestiment.
revocar arrebossar.

rodillo de dilatación corró de dilatació.

S

sillar carreu.
soportal porxada, porxo.
sótano soterrani.
subterráneo -ea subterrani -ània.
suelo sòl.

T

tabicar paredar.
tabique barandat, envà.
talud talús.
tapiar paredar.
techo 1. sostre. **2.** trespol.
teja teula.
tejado teulada.
terraza terrassa.
terrazo terratzo.
terreno terreny.
tirante tirant.
tornapunta tornapunta.
tragaluz lluerna, clara-boia.
travesaño travesser.
traviesa travessa.
tubería canonada.

U

umbral llindar.

V

valla tanca.
vano obertura.
vértice vèrtex.
vestíbulo vestíbul.
vestuario vestidor.
vierteaguas bimbell.
viga biga.
vigueta bigueta.
vivienda habitatge.
voladizo -za 1. volada, **2.** voladís -issa.
vuelo projectura.

W

wáter wàter.

Y

yeso algeps, guix.

Z

zanja rasa.
zapata sabata.
zócalo sòcol, repeu.